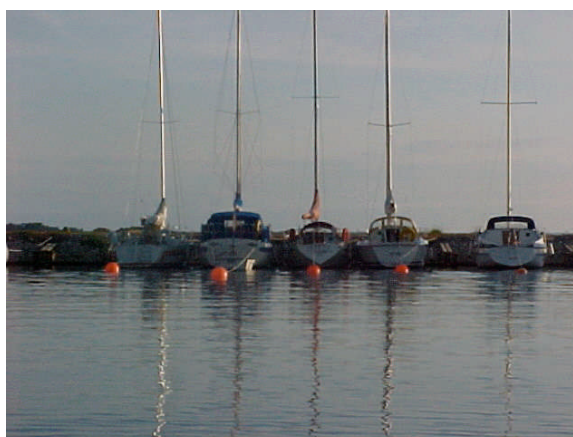
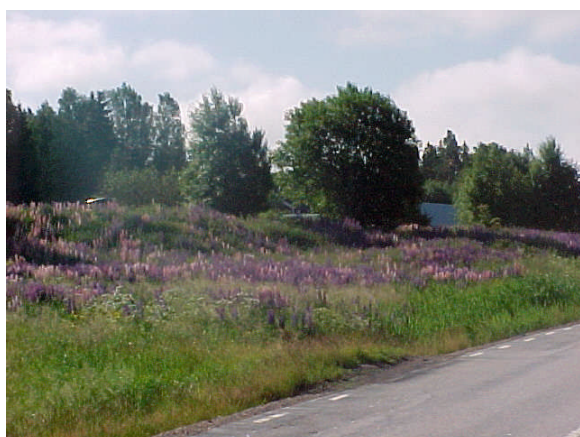

GULLSPÅNGS KOMMUNS FOLKHÄLSORÅD

Verksamhetsberättelse 2008

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

MÅL	4
ORGANISATION	4
MÅL FÖR VERKSAMHETSPLANEN 2008	4
PRIORITERADE OMRÅDEN:	4
DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE I SAMHÄLLET	5
FÖRELÄSNINGSSERIE LIVSSTIL OCH HÄLSA.....	5
SENIORGEMENSKAP	5
”PROVA-PÅ-DAGAR”	5
HÄLSA I GLESBYGD	6
LÅNGSIKTIG FOLKHÄLSOPLAN 2008–2011	6
TRYGGA OCH GODA UPPVÄXTVILLKOR	6
FAMILJECENTRAL.....	6
ÖKAD HÄLSA I ARBETSLIVET	7
HÄLSOINSPIRATÖRER I ARBETSLIVET.....	7
SUNDA OCH SÄKRA MILJÖER OCH PRODUKTER	7
TINNITUS FÖREBYGGANDE ARBETE I GULLSPÅNGS KOMMUN	7
BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I GULLSPÅNGS KOMMUN.....	8
EN MER HÄLSOFRÄMJANDE HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	8
SAMVERKAN MED PRIMÄRVÅRD OCH FOLKTANDVÅRD	8
TRYGG OCH SÄKER SEXUALITET OCH EN GOD REPRODUKTIV HÄLSA	9
LIVSSTIL, SEXUALITET OCH SAMLEVNAD.....	9
YTTERLIGARE VERKSAMHET INKOMMANDE UNDER 2008	9
Samverkan ungdomsmottagningen och folktandvården.....	9
ÖKAD FYSISK AKTIVITET	9
LAGTRAMPET	9
HÄLSOSTIGAR	10
RÖRELSESTIMULERANDE MILJÖER	10
VANDRANDE SKOLBUSSAR	10
GODA MATVANOR OCH SÄKRA LIVSMEDEL	11
LÄTT OCH ROLIGT.....	11
YTTERLIGARE VERKSAMHET INKOMMANDE UNDER 2008	11
Kostinformation	11
Pedagogisk visning av tallriksmodellen.....	11
MINSKAT BRUK AV TOBAK OCH ALKOHOL, ETT SAMHÄLLE FRITT FRÅN NARKOTIKA OCH DOPNING SAMT MINSKADE SKADEVERKNINGAR AV ÖVERDRIVET SPELANDE.	11
TOBAKSDJUNGEN.....	11
ANTIRÖK- OCH SNUSKORT.....	12
ÖREBRO PREVENTIONSPROGRAM (ÖPP)	12

ALKOHOLFRIA SITUATIONER I LIVET	13
MINNESVÄRD SKOLAVSLUTNING.....	13
UNGDOMSEVENEMANG UNDER RIDDARVECKAN	13
YTTERLIGGARE VERKSAMHET INKOMMANDE UNDER 2008	13
Tobaksinformation	13
Hälsomässa.....	14
Informationskväll om alkohol och droger	14
Rekrytering av Nattvandrare	14
Arbete med ungdomar som referensgrupp	14
Hälso- och droganeundersökning.....	14
ÖVRIGT.....	15
FOKUSOMRÅDE	15
”STIMULANSPENGAR”	15
YTTERLIGARE VERKSAMHET INKOMMANDE UNDER 2008	16
Sällskapsspel på biblioteken.....	16
Miljökalender 2009	16
Regional Utveckling För Folkhälsa.....	16
BUDGET	17
INTÄKTER	17
UTGIFTER.....	17
SLUTSATSER OCH MÅLUPPFYLLELSE.....	17

Verksamhetsberättelsen antogs av Folkhälsorådet i Gullspångs kommun den 9 februari 2009.

MÅL

Det övergripande målet för folkhälsoarbetet är att *starta processer som skall främja hälsan samt förebygga ohälsan hos kommunens invånare.*

ORGANISATION

Folkhälsorådet i Gullspångs kommun är en samfinansierad verksamhet mellan Gullspångs kommun och Västra Götalandsregionen. Regionen tillhandahåller och finansierar en folkhälsoplanerartjänst. Kommunen svarar för folkhälsorådets ekonomiadministration. Verksamhetskostnaderna delas mellan Gullspångs kommun och Västra Götalandsregionen (närmare specifikation finns under rubriken budget). Folkhälsorådet i Gullspångs kommun består av fyra politiker från kommunen och två regionpolitiker samt folkhälsoplaneraren. Folkhälsorådet har under året haft fem sammanträden.

Ett samarbetsavtal gällande folkhälsoarbetet är tecknat mellan Gullspångs kommun och Hälso- och sjukvårdsnämnden Östra Skaraborg. Det syftar till att förstärka och utveckla folkhälsoarbetet i Gullspångs kommun.

För att tvärsektoriellt förbereda folkhälsorådets ärenden finns en ledningsgrupp som har till uppgift att verka för att folkhälsoaspekten belyses i såväl planering som beslutsprocess inom de olika förvaltningarnas ansvarsområden. Ledningsgruppen har bestått av representanter från barn- och utbildningsförvaltning, socialförvaltning, miljö- och bygg, kommunledningskontor, primärvård, försäkringskassa, företagshälsovård och polis. Ledningsgruppen har sammanträtt fem gånger under 2008.

Under ledningsgruppen finns olika tvärsektoriella referens-/arbetsgrupper som arbetar med särskilda områden och som sammanträder utifrån behov.

MÅL FÖR VERKSAMHETSPLANEN 2008

Prioriterade områden:

Verksamhetsplan för folkhälsoarbetet i Gullspångs kommun utgår ifrån *Folkhälsoprofilen 2006* och de 11 nationella målområden som bas. Under året har folkhälsorådet aktivt arbetat med totalt 9 av de 11 målområdena.

Delaktighet och inflytande i samhället

Vision:

Alla kommuninvånare ska känna delaktighet och inflytande över sin egen livssituation.

Föreläsningsserie Livsstil och hälsa

Verksamhetsmål:

Att arrangera en föreläsningsserie riktad till allmänheten.

Uppföljning:

Under året har fem föreläsningar genomförts i Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommun. Föreläsningsserien inleddes i Mariestad av Renata Chlumska med ”Alla kan nå sina drömmar” vilket lockade 80 personer. Inför 40 åhörare föreläste Atle Johansen i Töreboda om ”Att vara förälder känns”. På biografen i Gullspång underhöll Ullberg och Ljung 50 personer med ”Buskis på ren västgötska!”. Föreläsningen om ”Bilen och miljön och Närproducerad mat” ställdes in pga. av få förköpta biljetter. Årets föreläsningsserie avslutades i Töreboda med Yüksel Peker med ämnet ”Snarkning och sömnapné: en hjärtefråga” inför en publik av 65 personer.

Seniorgemenskap

Verksamhetsmål:

Att under året arrangera temaeftermiddag för pensionärer i kommunen på temat äldres hälsa. Innehållet ska anpassas efter önskemål.

Uppföljning:

Gruppen för Äldres Hälsa har sammanträtt tre gånger under året för att planera temaeftermiddag som lockar pensionärer i gruppen. Flera av de önskade aktiviteterna har varit beroende av medverkan av organisationer utanför kommunen vilket har försvårat planeringen och har ännu inte varit möjliga att genomföra. Förhoppningen är att planerad temaeftermiddag kommer att hållas under 2009.

”Prova-på-dagar”

Verksamhetsmål:

Att arrangera ”prova-på-dagar” för kommuninvånarna, riktade till olika målgrupper och intressen.

Uppföljning:

Under vårens Hälsomässa på Gullstensskolan Äldre erbjöds besökare och allmänhet att komma och prova på olika idrotter och föreningsaktiviteter, sammanlagt elva lokala föreningar medverkade under mässan. I slutet av året bjöd Gullspångs kommun, Folkhälsorådet, Västergötlands Idrottsförbund och SISU in kommunens idrottsföreningar till samverkansmöte för att diskutera hur vi tillsammans kan utveckla och stärka föreningslivet i kommunen och därigenom arbeta hälsofrämjande. Arbetet med föreningssamverkan kommer fortsätta under 2009.

Hälsa i Glesbygd

Gullspångs kommun är en av tio kommuner i Sverige som deltagit i det nationella projektet Hälsa i glesbygd. – ett projekt för att mobilisera folkhälsoaktörer i kommuner med få och glea strukturer Projektet leds av Statens folkhälsoinstitut och har pågått sedan 2007.

Verksamhetsmål:

Att medverka i projekt/utvecklingsarbete med Statens folkhälsoinstitut

Uppföljning:

Under 2008 har Statens folkhälsoinstitut bjudit in till konferenser med de 10 medverkande projektkommunerna vid fem tillfällen. Folkhälsoplanerarna i projektets kommuner ifrån Västra Götaland har deltagit i totalt fyra processutvecklingsmöten. Som en del i projektarbetet bjöd Folkhälsorådet in företag i kommunen till videokonferens om Hälsofrämjande Ledarskap, som fick positiv respons från de deltagande. Folkhälsorådets ordförande och folkhälsoplaneraren deltog i en tredagars studieresa till Volda i Norge som Folkhälsoinstitutet arrangerade. Studieresan visade såväl strategiskt som praktiskt folkhälsoarbete i grannlandet och har bl.a. mynnat ut i initierande försök till föreningssamverkan i kommunen (se sid. 5).

Långsiktig folkhälsoplan 2008–2011

Verksamhetsmål:

Att ta fram en folkhälsoplan som sträcker sig över åren 2008-2011

Uppföljning:

Under 2008 har de nationella målområdena för folkhälsan omformuleras, en ny folkhälsoproposition har lagts fram och en folkhälsopolitisk policy är ute på remiss i Västragötalandsregionen. Arbetet med den långsiktiga folkhälsoplanen har skjutits fram ett år för att invänta direction och vägledning från nationella och regionala styrdokument.

Trygga och goda uppväxtvillkor

Vision:

Barn och ungdomar ska ha en bra uppväxtmiljö, bra kvalitet på förskola, skola och kultur- och fritidsverksamhet.

Familjecentral

Verksamhetsmål:

Att arrangera två aktiviteter per år på Familjecentralen, utifrån besökarnas önskemål och behov.

Uppföljning:

Verksamheten pågår som tidigare en halv dag i veckan (fredagar) på familjecentralen i Hova, med varierande och uppskattat utbud. Finansieringen med tematräffar har uteblivit, istället har de två kommunanställda vid familjecentralen utbildats inom Cope/Småbarnsliv, en föräldrautbildning som framöver kommer att utövas och erbjudas till de besökande i syfte att underlätta föräldrarollen och ge verktyg i barnfostran och vardagligt familjeliv.

Från och med slutet av 2008 har familjecentralen utökat sin verksamhet i samverkan med biblioteket och ökat öppettiderna i Hova och förlagt verksamheten en dag på biblioteket i Gullspång.

Ökad hälsa i arbetslivet

Vision:

Ett arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor och ett långsiktigt hälsotänkande för att skapa förutsättningar för personalens välbefinnande.

Hälsoinspiratörer i arbetslivet

Verksamhetsmål:

Stimulera arbetsgivare/platschefer till att aktivt arbeta för medarbetarnas hälsa och välbefinnande. Verka för ett lågt ohälsotal. Arbeta för att stödja och inspirera Hälsoinspiratörerna och på så vis hjälpa dem att engagera sina kollegor.

Uppföljning:

Inledande möten har hållits med kommunens två friskvårdsinspiratörer och med de Hälsoinspiratörer som har utsetts på kommunala arbetsplatser. Arbetet kommer fortsätta under 2009 och aktiviteter kommer utformas utifrån Hälsoinspiratörernas önskemål.

Sunda och säkra miljöer och produkter

Vision:

Kommunen skall verka för att ett ekologisk hållbart samhälle där kretsloppstänkandet genomsyrar all verksamhet. Inne- och utemiljöer samt produkter skall vara sunda och säkra.

Tinnitus förebyggande arbete i Gullspångs kommun

Verksamhetsmål:

Att det förebyggande arbetet fortskrider så som det angivits i programmet.

Uppföljning:

Handlingsprogrammet mot hörselskador i Gullspångs kommun, som bygger på antagen bullerpolicy, har gått ut på remiss till samtliga utskott och nämnder i kommunen. Remissvaren kommer att beaktas och förhoppningen är att kommunstyrelsen kommer anta handlingsprogrammet under 2009.

Hörselskydd och informationsmaterial kring hur man bör skydda sin hörsel och förhindra att man drabbas av tinnitus har delats ut till ungdomar, de som aktivt spelar musikinstrument och som har musik som intresse har prioriterats.

Brottsförebyggande arbete i Gullspångs kommun

Verksamhetsmål:

Att bedriva brottsförebyggande arbete med syfte att öka trygghet och säkerhet i kommunen.

Uppföljning:

I samarbete med Polisen har kommuninvånare bjudits in till medborgardialog, ett öppet forum med möjlighet att ställa frågor till polisen och representanter av kommunens beslutsfattare, och på så vis påverka brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete i Gullspångs kommun.

Under året har verksamheten med Grannsamverkan har utökats med flera nya områden i Hova.

Under december månad följde annonseringar i Mariestadstidningen, för att motverka rattonykterhet, ett samarbete med Folkhälsoråden och Brottsförebyggande råden i Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommuner.

I slutet av 2008 beslutade kommunstyrelsen att Brottsförebyggande rådet organisatoriskt skall ligga under folkhälsorådet. För att öka den politiska förankringen beslutades det att ytterligare en kommunpolitiker skall väljas in som ledamot i Folkhälsorådet.

Mycket av arbetet som bedrivs i brottsförebyggande rådet är kopplat till det drogförebyggande arbetet till ungdomar som beskrivs på sidorna 12-14

En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Vision:

Ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv skall genomsyra hela hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling.

Samverkan med primärvård och folktandvård

I Hälso- och sjukvårdsnämndens beställning framgår ett uttalat önskemål att samverkan mellan primärvård, folktandvård och det lokala folkhälsoarbetet ska stärkas och utvecklas. Förhoppningen är att ett samarbete kan startas upp under 2008.

Verksamhetsmål:

Att hålla inledande möten kring samverkan med primärvård och folktandvård med start 2008.

Uppföljning:

Inledande möten har hållits och tanken är att samarbetet ska mynna ut i informationsveckor kring livsstilsfrågor riktade till primärvårdens och folktandvårdens besökare men förhoppningsvis även till allmänheten i stort.

Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa

Vision:

Alla ska ges förutsättningar att göra kloka och fria val inom det sexuella området

Livsstil, sexualitet och samlevnad

De senaste åren har antal fall med Klamydia ökat kraftigt i Sverige. De flesta som drabbas är ungdomar 15-25 år.

Verksamhetsmål:

Stötta temadagar i sex- och samlevnadsundervisningen. Utbilda berörd personal. Informationskampanjer. Verka för den enskilde individens kunskaper och självförtroende för ett hälsosamt sexuellt liv.

Uppföljning:

Folkhälsoenheten Skaraborg, Smittskyddsenheten i Västra Götaland och Ungdomsmottagningarna/Primärvården och gymnasieskolorna i Skaraborg samverkade i arbetet Kraftsamling mot klamydia, som vände sig mot elever på gymnasieskolorna i Skaraborgs kommuner. För att väcka känslor, skapa debatt och uppnå ett förändrat beteende hos både tjejer och killar har Kraftsamling mot klamydia genomförts i Skaraborg. Artisten Carl-Einar Häckner specialskrev en föreställning som visades för gymnasieeleverna. Carl-Einar spelade även in en annorlunda och tankeväckande film "Klamydiadrottningens sång" som visades i Skaraborgs gymnasieskolor och på ungdomsmottagningar under våren.

Ytterligare verksamhet inkommande under 2008

Samverkan ungdomsmottagningen och folktandvården

Samtliga elever i årskurs åtta har haft en studiedag på ungdomsmottagningen. Personal från folktandvården har samtalat med eleverna om vad och hur man bör äta för att må bra men också hur man kan skydda sina tänder från erosionsskador och kariesangrepp.

Ungdomsmottagningen har utöver att visa sina lokaler pratat med eleverna genom att bl.a. använda värderingsövningar kring områden som vänskap, relationer och kärlek.

Ökad fysisk aktivitet

Vision:

Miljöer i Gullspångs kommun ska utformas så att de ger förutsättningar för fysisk aktivitet för hela befolkningen.

Lagtrampet

Under 21 veckor pågick motionsaktiviteten "Lagtrampet". En cykel/gång utmaning som handlade om att transportera sig till och från arbetet.

Verksamhetsmål:

Att under ett antal utvalda månader 2008 genomföra Lagtrampet.

Uppföljning:

Av totalt 23 anmälda lag kom 20 slutrapporter in. Totalt engagerade Lagtrampet 90 deltagare, av dessa deltog 22 personer i Lagtrampet för första gången! Vänerply AB och Hemvården i Gullspång var arbetsplatser med flest deltagande lag.

Hälsostigar

Förhoppningen är att kunna anordna Hälsostigar i en eller flera av kommundelarna på ca 3-5 km i vackra miljöer med markerade promenadstråk. Strävan är att stigarna ska vara anpassade så att de är tillgängliga för alla.

Verksamhetsmål:

Att starta upp ”hälsostigar” i kommundelarna.

Uppföljning:

I samarbete med Skolans utvecklingsgrupp *Hälsa och livskunskap* har hälsolingor satts upp i närheten av kommunens förskolor och F-6 skolor. En utvärdering kring deltagande, upplägg och upplevelse av hälsolingorna kommer att ske under 2009.

Rörelsestimulerande miljöer

Verksamhetsmål:

Att arbeta för att miljöer som kommuninvånarna verkar i stimulerar till fysisk aktivitet.

Uppföljning:

Arbetet med att försöka öka de rörelsestimulerande miljöerna i kommunen har genomsyrats i folkhälsorådets strävan med övriga verksamhetsområden, såsom att betona den fysiska aspekten under mötesdiskussioner som behandlar andra aktiviteter och synliggörs inte i enskilda aktiviteter, men beskrivs bl.a. under rubrikerna *Lagtrampet* och *”Prova-på-dagar”*.

Vandrande Skolbussar

Verksamhetsmål:

Det övergripande målet är att förändra föräldrarnas, barnens och lärarnas attityder kring resvanor så att de som har möjlighet väljer att gå eller cykla till skolan istället för att åka bil. För övriga grupper är målet att samåkandet och att användandet av kollektivtrafiken skall öka.

Uppföljning:

Projektet med vandrande skolbussar, i samarbete med Hållbar utveckling Väst, avslutades under våren 2008. Lärarna på kommunens F-6 skolor har varit entusiastiska men intresset från föräldrarna har varit litet, och inga ”bussar” har startats under projektiden. Skolorna har dock tillgång till informationsmaterial om vandrande skolbussar och fortsätter sin strävan att starta upp ”bussar” på skolorna.

Goda matvanor och säkra livsmedel

Vision:

Öka kunskapen om kostens betydelse för hälsan.

Lätt och roligt

Verksamhetsmål:

Att under det tredje och sista projektåret fortsätta arbetet med överviktiga barn och deras familj.

Uppföljning:

Under 2006 startades första försöksgruppen med överviktiga barn och deras familjer, under ledning av skolsköterskorna. Försöksgruppen har delats in i två grupper, en med föräldrarna och en med barnen. Informationen har varit likvärdig men framförts på olika sätt.

Informationen har byggts på såväl praktik som teori och utformats för att specifikt passa de båda grupperna. Under 2007-2008 har inga nya grupper startats, det förbyggande arbetet med barns övervikt och fetma fortgår dock inom elevhälsans verksamhet.

Ytterligare verksamhet inkommande under 2008

Kostinformation

Informationsmaterial kring kost har köpts in för att användas inom livskunskapsområdet och som stöd vid undervisning, som ett hälsofrämjande verktyg.

Pedagogisk visning av tallriksmodellen

I samtliga skolors matsal visas numera dagens rätt pedagogisk och visuellt upp utformad enligt Tallriksmodellen, en modell som på ett enkelt sätt visar hur en balanserad lunchportion bör innehålla kolhydrater, protein och grönsaker.

Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Vision:

Ingen tobaks- och alkoholkonsumtion bland minderåriga samt en kommun fritt från narkotika och andra droger.

Tobaksdjungeln

Verksamhetsmål:

Att via skolsköterskan bjuda in samtliga kommunens elever från årskurs fem och sju till "tobaksrummet".

Uppföljning:

Samtliga elever i årskurs 5 och 7 har besökt Tobaksdjungeln. Tendensen är att intresset för snus är större än för cigaretter bland såväl flickor som pojkar. Av den anledningen har informationen runt snus utökats vid besöket i Tobaksdjungeln.

Antirök- och snuskort

Verksamhetsmål:

Att eleverna i årskurs 6 – 9 innehar ett antirök- och snuskort och avstår tobaksbruk.

Uppföljning:

Två utlottningar har skett under vårterminen och två under höstterminen, sex priser i varje årskurs/utlottning har delats ut. En enkätundersökning genomfördes i slutet av höstterminen. Genom de svaren kan vi konstatera att siffrorna för tobaksbruk har sjunkit rejält de senaste åren hos elever i årskurs åtta och nio. Andel tobaksanvändande har dock ökat i årskurs sju, detsamma har skolhälsovården uppmärksammat hos elever i årskurs sex (som inte deltar i enkäten). Det är därför viktigt att fortsätta med den breda satsning som gjorts under ett antal år för att förhindra start av tobaksbruk.

	Totalt antal elever:	Påskrivna kort:	Återlämnade kort:
Årskurs 6:	41 st.	41 st.	0 st.
Årskurs 7:	65 st.	65 st.	0 st.
Årskurs 8:	57 st.	38 st.	2 st.
Årskurs 9:	65 st.	53 st.	0 st.

(Resultat från höstterminen 2008)

Örebro Preventionsprogram (ÖPP)

ÖPP bygger på att skapa nätverk föräldrar emellan och att genom gemensamma överenskommelser stödja varandra i föräldrarollen, klargöra den egna inställningen till berusningsdrickande och att samtala med barnen om frågan. Det handlar också om att höja debutåldern för ungdomars alkoholdebut och förändra deras sätt att använda alkohol. Upplägget bygger på att utbildade personer på ÖPP (personal från socialtjänst och från skolan) besöker föräldramöten en gång per termin och har en kort information, cirka 15-20 minuter.

Verksamhetsmål:

Att samtliga föräldramöten på Gullstenskolan Äldre besöks av utbildade ÖPP-instruktörer på höstterminen. Att samtliga föräldrar även får skriftlig information om det som tagits upp på föräldramötet.

Uppföljning:

Under 2008 har ÖPP-instruktörer endast träffat föräldrar till barn i årskurs 7. Antalet utbildade ÖPP-instruktörer har minskat, vilket har gett dem som är kvar en större arbetsbelastning. Förhoppningen är att fler kan gå ÖPP-utbildning under 2009. Resultatet av 2007-års enkätundersökning som gjordes bland eleverna i årskurs 7-9 med fokus på droger, barnens uppfattning om föräldrarnas inställning och tillåtelse till olika droger samt attitydfrågor har presenteras på Gullstenskolan Äldre och socialförvaltningen. Resultatet finns beskrivet i en särskild rapport.

Alkoholfria situationer i livet

Ungdomars alkoholdebut har gått ner i åldrarna och tillgängligheten av alkohol har ökat.

Verksamhetsmål:

Förhindra langning av alkohol till minderåriga.

Uppföljning:

För att stoppa langningen har en gemensam kraftsamling pågått i Skaraborg i form av Konferensen "Kraftsamling", en informationsfolder riktad till målsmän samt TV- och radioinformation. Kraftsamlingen är en folkhälsoinsats som har genomförts av Folkhälsoenheten Skaraborg i syfte att främja det lokala folkhälsoarbetet. Kraftsamlingen har riktat sig till unga vuxna och vuxna, framförallt de vuxna som finns i ungdomars närhet. Folkhälsoenheten Skaraborg har samverkat med Polisen, Skaraborgs Kommunalförbund, Kriminalvården och de lokala folkhälsoråden.

Minnesvärd skolavslutning

Verksamhetsmål:

Att erbjuda ungdomar flera drogfria alternativ i samband med skolavslutningen i juni.

Uppföljning:

Detta år liksom tidigare år gjordes en helhetssatsning kring alla skolavslutningsaktiviteter. Veckan inleddes med den sedvanliga Lisebergsresan, och på fredagen var det dags för den drogfria "sista natten med gänget-festen" på Skara sommarland. Folkhälsorådet medfinansierar till aktiviteterna.

Ungdomsevenemang under Riddarveckan

Hova Riddarvecka är en stor händelse för många av kommunens ungdomar, tyvärr är det även under dessa festligheter som flera av ungdomarna har sin alkoholdebut. De aktiviteter och arrangemang som har erbjudits besökarna under Riddarveckan har de senaste åren varit riktade till små barn upp till tonåringen och vuxna/myndiga. Detta år har Folkhälsorådet som mål att arrangera ungdomsevenemang med tonåringar som målgrupp. Förhoppningen är att arrangemanget kan ske i samarbete med ungdomar och unga vuxna boende i kommunen.

Verksamhetsmål:

Att arrangera ungdomsevenemang under Hova Riddarvecka, med tonåringar som målgrupp.

Uppföljning:

En kväll under Riddarveckan arrangerades Riddarlounge, en kväll som bjöd på musik, alkoholfria drinkar och musikuppträdande. Riddarloungen, med åldersgränsen 13-19 år, lockade ett 60-tal tonåringar.

Ytterligare verksamhet inkommande under 2008

Tobaksinformation

Informationsmaterial kring tobak och miljö har köpts in för att användas inom livskunskapsområdet och som stöd vid undervisning, som ett hälsofrämjande verktyg.

Hälsomässa

I april hölls en Hälsomässa på Gullstensskolan Äldre, med fokus på alkohol- och drogförebyggande utställningar. Det hölls föreläsningar och seminarium kring ämnena Alkohol & Trafik, Ungdomsvåld, Föräldraskap och Skola för Hållbar Utveckling. Alla elever i årskurs 7-9 medverkade i och med mässans utställningar, dock var det eleverna i årskurs åtta som hade det övergripande elevansvaret. Som arrangörer för mässan stod: Gullspångs kommun, Folkhälsorådet, BRÅ, Polisen, Lions, OBK, GIF, Hova IF, Ridrarveckan och Nattvandrarerna. Vid mässan deltog nio idrottsföreningar, två ideella föreningar, Ungdomsmottagningen, Folk tandvården, Livsstilmottagningen, Svenska kyrkan, Missionskyrkan, Folkhälsorådet (och därigenom BRÅ, Nattvandrarerna, Familjecentralen). Mässan lockade drygt 300 besökare och bjöd på utställningar och prova-på-aktiviteter, smink- och frisyrstudio, loppisförsäljning, kaffeservering, lotterier, tipspromenad m m. och underhållning av musikskolan.

Informationskväll om alkohol och droger

I maj hölls en informationskväll på biografen i Gullspång om alkohol och droger, om vad olika instanser och organisationer gör och vad enskilda människor såväl som allmänheten tillsammans kan göra för att verka alkohol- och drogförebyggande/beskyddande. Målet var att öka det vuxna engagemanget kring tonåringar i kommunen och att kunna starta upp Nattvandrarerna. Under kvällen deltog representanter från Socialtjänsten, Polisen och Nattvandrarerna.

Rekrytering av Nattvandrarerna

Under satsningarna med hälsomässan och Informationskvällen skrev 25 vuxna upp sig som Nattvandrarerna och ett schema lades upp för 2008. Arbetet med Nattvandrarerna kommer att fortsätta under 2009.

Arbete med ungdomar som referensgrupp

Under året kontaktades tio ungdomar i åldrarna 18-25 år med förfrågan att bli en referensgrupp, att använda som "bollplank" vid planering av tonårs-/ungdomsaktiviteter. Några inledande möten har hållits med ungdomarna och några av dem deltog även aktivt vid Ridrarloungen (se sid. 12). Förhoppningen är att arbetet med denna grupp kan utvecklas under 2009.

Hälso- och drogvaneundersökning

En hälso- och drogvaneundersökning har genomförts under höstterminen i form av enkät som delades ut till elever i årskurs 9 på Gullstensskolan Äldre. Under våren 2009 kommer resultatet redovisas och kommer verka som underlag för folkhälsorådets verksamhetsplan 2010.

Övrigt

Fokusområde

Det kommunövergripande fokusområde som samtliga kommuner i Skaraborg gemensamt skulle arbeta med under 2008, enligt gällande avtal mellan kommunerna och Västra Götalandsregionen, var Psykisk hälsa.

Verksamhetsmål:

Att tillsammans med övriga folkhälsoråd i Skaraborg och Folkhälsoenheten Skaraborg samarbeta kring ett gemensamt fokusområde.

Uppföljning:

Med Vara som värdkommun för 2008 års fokusområde hölls konferensen i Vara konserthus och lockade nästan 300 besökare. Utvärderingen skedde på plats och visade på mycket gott resultat och fokusområdet kommer vara detsamma under 2009, med inriktning mot skola och fritid.

”Stimulanspengar”

För att ge utrymme och uppmuntra till ”satsningar” på projekt eller arbete som stärker, stödjer och skapar engagemang i folkhälsoarbetet finns stimulansmedel avsatta. Avsikten med medlen är att ge utrymme för folkhälsoarbete som ligger utanför ordinarie verksamhet eller som kan förstärka densamma.

Verksamhetsmål:

Att ge kommunala- och primärvårdsverksamheter, organisationer och föreningar förutsättningar att söka medel eller få anslag till projekt som skapar engagemang i folkhälsoarbetet.

Uppföljning:

Kommunens fritidsgård ansökte om bidrag för att starta upp ett musikrum, ansökan beviljades med 7 000 kr.

Dagvården och Fritidsverksamheten i Gullspång ansökte om stimulansmedel till vårfest för personer som arbetar med frivillig- och besöksgrupper inom äldreomsorgen i Gullspångs kommun. Syftet med aktiviteterna var att ge en uppmuntran, och ett tack, till de berörda i form av fika och musikunderhållning. Folkhälsorådet beviljade dem 1 500 kr.

Kommunens fritidsgård ansökte om bidrag till Luciafirande, för fritidsgårdens besökare (alla från åk 6 till 18 år välkomna). Fritidsgården anordna taco-kväll med filmunderhållning. Folkhälsorådet beslutade att bevilja 500 kr till Luciafirande.

Totalt har 9 000 kr beviljats till olika projekt.

Ett trettiotal tidningsreportage har uppmärksammat delar av det folkhälsoarbete som folkhälsorådet i kommunen arbetar med och för. Annonsering till arrangemang har gjorts i Mariestadstidningen.

Ytterligare verksamhet inkommande under 2008

Sällskapsspel på biblioteken

Sällskapsspel med tonåringar som målgrupp har köpts in till kommunens bibliotek. Besökarna kan låna dem på samma sätt som man kan låna böcker. Förhoppningen är att spelen ska öka antalet tonåringar som besökare på biblioteken och även fungera som god familjeunderhållning. Efter en blygsam start har lånestatistiken för sällskapsselen stadigt ökat under året.

Miljökalendar 2009

Folkhälsorådet sponsrade 2009 års miljökalendar med 2.000 kr. I samverkan med Folkhälsorådet i Mariestad lyftes Nattvandrararnas viktiga arbete fram i texten för april månad.

Regional Utveckling För Folkhälsa

Folkhälsoplaneraren har deltagit i utvecklingsarbete inom folkhälsa i Västra Götaland, som representant från Skaraborg i styrgruppen för RUFF (Regional Utveckling För Folkhälsa), tillsammans med representanter från Statens Folkhälsoinstitut, Folkhälsokommitténs kansli, Fyrbodal, Göteborg, Sjuhärad/Mitten Älvsborg och Södra Bohuslän. Arbete pågår inom sex utvecklingsområden: organisation/kommunikation, värdegrund, statistik/hälsodata, metod, utbildning samt utvärdering

BUDGET

Folkhälsorådets budget samfinansieras av Gullspångs kommun och Västra Götalandsregionen hälso- och sjukvårdsnämnd Östra Skaraborg, för såväl regionens som kommunens del med tio kronor per invånare.

Intäkter

Gullspångs kommun	57.000 kr
Lokala Hälso- och sjukvårdsnämnd Östra Skaraborg	57.000 kr
Summa:	114.000 kr

Utgifter

Delaktighet och inflytande	15.700 kr
Trygga och goda uppväxtvillkor	7.700 kr
Ökad hälsa i arbetslivet	1.000 kr
Sunda och säkra miljöer och produkter	5.300 kr
En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård	0 kr
Trygg och säker sexualitet	900 kr
Ökad fysisk aktivitet	11.000 kr
Goda matvanor och säkra livsmedel	900 kr
Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande	38.700 kr
Övrigt; folkhälsoinformation, stimulanspengar, kurser/konferenser, Tryckkostnader, verksamhet som inkommer under året	29.700 kr
Summa:	110.900 kr

(En viss omfördelning av budgeterade medel har gjorts utifrån behov.)

SLUTSATSER OCH MÅLUPPFYLLELSE

I stort sett har den planerade verksamheten genomförts. Det är mycket som händer under ett år, allt är inte planerat men det är också viktigt att ta tillvara på de idéer och önskemål som finns och som når folkhälsorådet. Det är en nödvändighet att det folkhälsoarbete som bedrivs också kan mottagas av de tilltänkta, att "timing" är rätt för att starta upp något nytt och att det finns möjlighet till förändring beroende på hur folkhälsoarbetet utvecklas. Svårigheten med folkhälsoarbetet är många gånger att avgränsa arbetet, att avgöra huruvida olika insatser ligger inom ordinarie verksamhets område samt att mäta resultat på gjorda insatser.

En viktig fråga för folkhälsorådet och ledningsgruppen är att fortsättningsvis i ännu större utsträckning **tydliggöra** vad folkhälsoarbetet innebär, att inrikta sitt arbete till att verka **hälsofrämjande** och att utöka **delaktigheten** i den befolkningsinriktade delen av arbetet samt i planeringsskedet.